

Sygn. akt I CSK 422/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 czerwca 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote (przewodniczący, sprawozdawca)
SSN Mirosław Bączyk
SSN Barbara Myszka

Protokolant Ewa Krentzel

w sprawie z powództwa L. S.
przeciwko Wspólnocie Mieszkaniowej budynku przy ul. K. [...] w W.
z udziałem interwenienta ubocznego po stronie pozwanej C. P.
o ustalenie,
po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 6 czerwca 2014 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 28 czerwca 2012 r.,

- 1) uchyla zaskarżony wyrok w części sprostowanej postanowieniem Sądu Apelacyjnego z dnia 11 lipca 2012 r. to znaczy w zakresie wpisanego na podstawie tego postanowienia sformułowania "skierowane przeciwko Wspólnocie Mieszkaniowej**

budynku przy ul. K. [...] w W."
(pkt I),

- 2) nie obciąża powódki obowiązkiem zwrotu pozwanej kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 14 lutego 2011 r. Sąd Okręgowy w W. uwzględnił powództwo L. S. skierowane przeciwko pozwanym - Wspólnocie Mieszkaniowej budynku przy ul. K. w W. oraz Miastu W. i ustalił, że Miasto W. jest właścicielem lokalu mieszkalnego o numerze 18 i powierzchni 105,62 m², położonego na poddaszu budynku przy ul. K., nie jest natomiast właścicielem tego lokalu pozwana Wspólnota Mieszkaniowa budynku, w którym lokal się znajduje. Postępowanie toczyło się przy udziale C. P. - interwenientki ubocznej po stronie pozwanej Wspólnoty.

Zgodnie ze stanem faktycznym, będącym podstawą rozstrzygnięcia, powódka i jej ówczesny mąż zaadaptowali na cele mieszkalne część strychu, stanowiącego część wspólną właścicieli lokali w budynku przy ulicy K. [...]. Adaptacji dokonali na podstawie zezwolenia udzielonego im decyzją administracyjną z dnia 26 lipca 1984 r. przez Urząd Dzielnicy W. [...]. Powstały lokal przydzielono powódce i jej mężowi w 1987 r. Później mieszkanie zostało przez nich powiększone za zgodą Burmistrza Gminy Dzielnicy [...] i zgłoszone do użytkowania w dniu 21 marca 1997 r. W dniu 2 czerwca 1997 r. Zarząd Budynków Komunalnych zawarł umowę najmu tego lokalu z powódką i jej mężem.

Po rozwodzie prawa do lokalu przypadły powódce. Części wspólne nieruchomości przy ul. K. zostały w dniu 31 marca 2003 r. przekazane przez Miasto w zarząd pozwanej Wspólnocie Mieszkaniowej. W protokole przekazania lokal powódki określono jako pożytek Wspólnoty Mieszkaniowej, w związku z czym kolejną umowę najmu zawarła z powódką Wspólnota. Spór o prawo własności lokalu powstał między pozwanymi w związku ze zgłoszeniem przez powódkę woli wykupienia mieszkania. Sąd Okręgowy uznał, że skoro mieszkanie wynajmowane przez powódkę istniało jako samodzielny lokal przed wejściem w życie ustawy z dnia 24 czerwca 1994 roku o własności lokali (jedn. tekst. Dz. U. z 2000 r., Nr 80, poz. 903 ze zm.), a więc przed powstaniem pozwanej Wspólnoty Mieszkaniowej, to w chwili jej powołania nie stanowiło już części wspólnej

budynku, lecz własność Miasta W., pomimo że nie doszło do wydania decyzji o zmianie wielkości udziałów właścicieli poszczególnych lokali w nieruchomości wspólnej.

Wyrokiem z dnia 28 czerwca 2012 r. Sąd Apelacyjny, po rozpoznaniu sprawy na skutek apelacji pozwanej Wspólnoty zmienił zaskarżony wyrok w punktach 1 i 2 w ten sposób, że oddalił powództwo i orzekł o kosztach postępowania. Następnie postanowieniem z dnia 11 lipca 2012 r. sprostował z urzędu niedokładność w punkcie I wydanego wyroku w ten sposób, że po słowie: „powództwo” wpisał słowa: „skierowane przeciwko Wspólnocie Mieszkaniowej budynku przy ul. K. [...] w W”.

Sąd odwoławczy zaznaczył, że wyrok Sądu pierwszej instancji uprawomocnił się w stosunku do Miasta W., które go nie zaskarżyło, w tej więc części orzeczenie Sądu Okręgowego nie mogło być zmienione ani uchylone, wobec czego wnioski pozwanej Wspólnoty o uchylenie postanowień Sądu Okręgowego, dotyczących wezwania Miasta W. do udziału w sprawie w charakterze pozwanego uznał za bezprzedmiotowe. Wnioski te zmierzały do uchylenia wyroku w części, która – zdaniem Sądu - jest prawomocna. Natomiast orzeczenie dotyczące pozwanej Wspólnoty Sąd odwoławczy zmienił, stając na stanowisku, że powódka nie wykazała interesu prawnego w żądaniu ustalenia, ponieważ jej prawa nie są zagrożone, nie ma też niepewności co do stanu prawnego lokalu. Zdaniem Sądu Apelacyjnego swoje roszczenia powódka może skuteczniej zrealizować w innych powództwach, zaspokajających jej pretensje.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną wniosła pozwana Wspólnota Mieszkaniowa, zaskarżając ten wyrok w części - w zakresie, w jakim Sąd Apelacyjny dokonał sprostowania tego wyroku postanowieniem z dnia 11 lipca 2012 r. poprzez dodanie słów „skierowane przeciwko Wspólnocie Mieszkaniowej budynku przy ul. K. [...] w W”. W skardze kasacyjnej opartej na podstawie z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. pozwana zarzuciła naruszenie art. 316 § 1 k.p.c., art. 332 § 1 k.p.c., art. 363 § 1 k.p.c. w zw. z art. 324 § 3 k.p.c. i 326 § 1-3 k.p.c. oraz art. 375 k.p.c. w zw. z art. 350 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 378 § 1 k.p.c. i art. 386 § 1 k.p.c. polegające na dokonaniu ingerencji w merytoryczną

treść wyroku w trybie sprostowania jego niedokładności; art. 378 § 1 k.p.c. w zw. z art. 386 § 3 k.p.c. w zw. z art. 368 § 1 pkt 5 k.p.c. polegające na nierozpoznaniu apelacji pozwanej Wspólnoty Mieszkaniowej w pełnym zakresie zaskarżenia oraz art. 380 k.p.c. w zw. z art. 194 § 3 k.p.c. w zw. z art. 368 § 1 pkt 2 i 5 k.p.c. oraz art. 355 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. polegające na uznaniu za bezprzedmiotowy wniosek pozwanego o rozpoznanie niezaskarżalnych zażaleniem postanowień Sądu Okręgowego z dnia 10 stycznia 2010 r. i 14 kwietnia 2010 r. Na tej podstawie pozwana wnosiła o uchylenie zaskarżonego wyroku w części, tj. w zakresie, w którym Sąd Apelacyjny dokonał sprostowania wyroku oraz o zasądzenie od powoda na jej rzecz zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zaskarżeniem objęta została treść wyroku Sądu Apelacyjnego wprowadzona do orzeczenia postanowieniem o jego sprostowaniu. Pierwotnie wydany wyrok tego Sądu w punkcie pierwszym zmieniał wyrok Sądu Okręgowego w punktach 1 i 2, a więc w zakresie orzeczenia o ustaleniu, że prawo własności lokalu powódki przysługuje Miastu W., a jednocześnie prawo to nie przysługuje pozwanej Wspólnocie Mieszkaniowej i oddalił powództwo. Postanowienie prostujące sprecyzowało zakres dokonanej zmiany przez wskazanie, że oddalone zostało powództwo skierowane przeciwko pozwanej Wspólnocie. W wyroku z dnia 4 listopada 2010 r. (IV CSK 188/10, OSNC 2011/7-8/86) Sąd Najwyższy przyjął, że dopuszczalne jest zaskarżenie skargą kasacyjną postanowienia sądu drugiej instancji prostującego wyrok, jeżeli w rzeczywistości zmienia ono ten wyrok co do istoty. Pogląd ten należy zaakceptować. Wprawdzie w sprawie, w której został wyrażony, chodziło o zawarte w wyroku sądu odwoławczego postanowienie prostujące z urzędu wyrok sądu pierwszej instancji, jednak analogicznie potraktować należy postanowienie prostujące wyrok sądu drugiej instancji, jeżeli w wyniku jego wydania nastąpiła ingerencja w merytoryczną treść wyroku wydanego w postępowaniu apelacyjnym. Postanowienie o sprostowaniu wyroku przez Sąd Apelacyjny nie podlega zaskarżeniu w drodze zażalenia, jeżeli więc jego treścią jest dokonanie zmian w merytorycznym rozstrzygnięciu zawartym w wyroku tego sądu, jedyną dopuszczalną formą zakwestionowania prawidłowości tak dokonanej korekty

treści orzeczenia drugoinstancyjnego jest wniesienie od niego skargi kasacyjnej. Przedmiotem sprostowania dokonanego przez Sąd Apelacyjny było określenie podmiotowego zakresu zmiany orzeczenia Sądu pierwszej instancji, zawartego w wyroku z dnia 14 lutego 2011 r. Zważywszy, że w apelacji pozwana domagała się nie tylko zmiany wyroku Sądu Okręgowego i oddalenia powództwa w całości wobec Wspólnoty ale także uchylecia tego wyroku wobec Miasta W. i umorzenia postępowania przy przyjęciu, że nie było podstaw do stosowania art. 195 § 1 k.p.c. ani art. 194 § 3 k.p.c., zastosowana przez Sąd Apelacyjny formuła zmiany wyroku Sądu Okręgowego mogła oznaczać, że zmiana dotyczy całości rozstrzygnięcia ujętego w orzeczeniu pierwszoinstancyjnym. Zamiarem Sądu Apelacyjnego było doprowadzenie treści orzeczenia do stanu oddającego jego rzeczywistą wolę, to jest do wyjaśnienia, że zmiana dotyczy jedynie żądań kierowanych przez powódkę przeciwko pozwanej Wspólnocie. Takiemu celowi nie może jednak służyć instytucja sprostowania wyroku, przewidziana w art. 350 § 1 k.p.c., której zakresem objęte są jedynie oczywiste niedokładności, błędy pisarskie albo rachunkowe lub inne omyłki. Oczywistość oznacza, że muszą one powstać w wyniku niewłaściwego odzwierciedlenia w orzeczeniu rzeczywistej i nie mogącej budzić wątpliwości woli Sądu, są obiektywnie i bez wątpliwości dostrzegalne w treści orzeczenia lub wprost wynikają z zestawienia tej treści z zawartością akt, a powstały z powodu technicznej niedoskonałości ujęcia rozstrzygnięcia sądu w słowach, przedstawienia stanowiska sądu w błędnej formie lub w sposób niedokładny, a więc niepełny i nieprecyzyjny. Sprostowanie nie jest środkiem prawnym służącym korekcie rozstrzygnięcia co do jego istoty. Nie jest też drogą prawną prowadzącą do wyjaśnienia znaczenia treści niejasnego orzeczenia, temu celowi służy bowiem instytucja wykładni (art. 352 k.p.c.). Stanowisko takie dominuje w orzecznictwie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 lipca 2002 r., I CKN 886/00, nie publ. poza bazą LEX nr 57810, postanowienia tego Sądu z dnia 5 grudnia 1980 r., III CRN 133/80, OSNC 1981/6/115 i z dnia 1 czerwca 2013 r., V CZ 28/13, nie publ. poza bazą LEX nr 1375536). W postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 3 lipca 2003 r. (I CZ 17/03, M. Spół. 2004/2/36) Sąd Najwyższy przyjął wprawdzie, że możliwe jest wykorzystanie instytucji sprostowania do dokonania diametralnej zmiany treści rozstrzygnięcia merytorycznego (sprostowanie polegało na zastąpieniu

rozstrzygnięcia o treści „oddala zażalenie” sformułowaniem „uchyla zaskarżone postanowienie”), jeśli oczywistość błędnego wyrażenia woli wynika w sposób oczywisty z uzasadnienia, jednak taki pogląd można odnieść tylko do wypadków, kiedy uzasadnienie jest częścią składową orzeczenia, nie zaś stosować wówczas, kiedy sporządzone jest później, gdyż prowadziłoby to do nieusprawiedliwionego celami, jakim służy sprostowanie uczynienia z niego swoistego, nieograniczonego jakimkolwiek terminem, środka korekty orzeczeń.

W rezultacie zgodzić się należało ze skarżącym, że oznaczenie podmiotowego zakresu wyroku Sądu Apelacyjnego nie mogło nastąpić w drodze jego sprostowania. W związku z tym zastrzeżenie wprowadzone do tego wyroku postanowieniem z dnia 11 lipca 2012 r. należało usunąć z jego treści w drodze uchylecia tej części wyroku z przyczyny wadliwości procesowych, zgodnie z wnioskiem pozwanej Wspólnoty, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.

W tym stanie rzeczy, wobec uwzględnienia kasacyjnego wniosku zgłoszonego przez skarżącego, zbędne było rozważanie dalszych zarzutów wskazanych w skardze kasacyjnej, opartych na twierdzeniu, że nie doszło do rozpoznania apelacji pozwanej Wspólnoty w pełnym zakresie. Należy jedynie ubocznie wskazać, że gdyby rzeczywiście nie doszło do pełnego rozpoznania apelacji, to brak substratu zaskarżenia uniemożliwiłoby skuteczne zaskarżenie orzeczenia Sądu Apelacyjnego w tym zakresie.

Orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego wynika z treści art. 398²¹ w zw. z art. 391 § 1 i art. 102 k.p.c. Zastosowanie zasady słuszności, przewidzianej w art. 102 k.p.c., uzasadnione jest specyfiką postępowania prostującego treść wyroku, przeprowadzonego przez Sąd Apelacyjny z urzędu.